

JAK WYGLĄDAŁ

ZAMEK RADZIWIŁŁÓW w Białej Podlaskiej

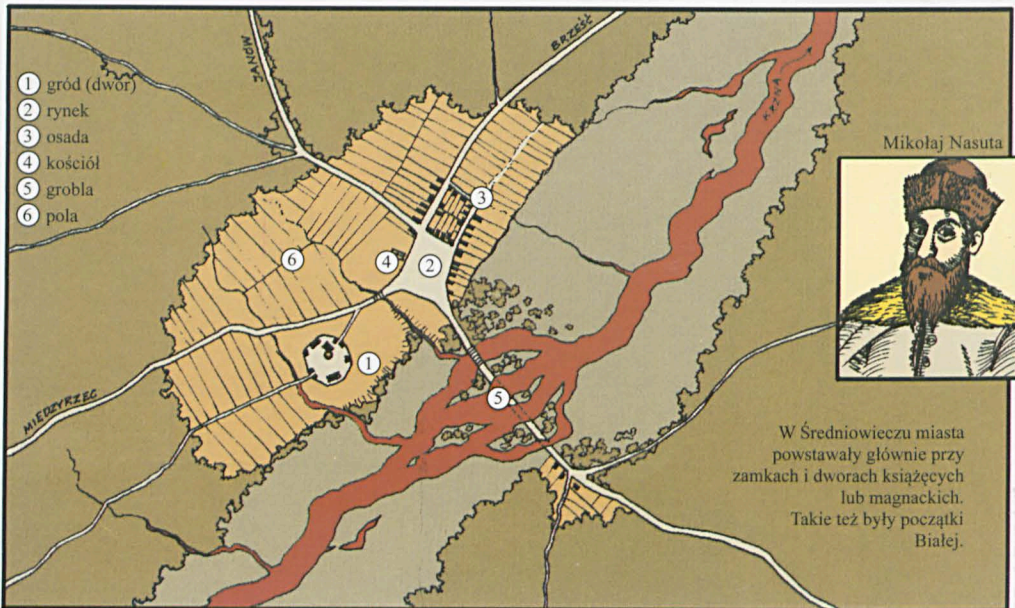

Biała Podlaska 2017

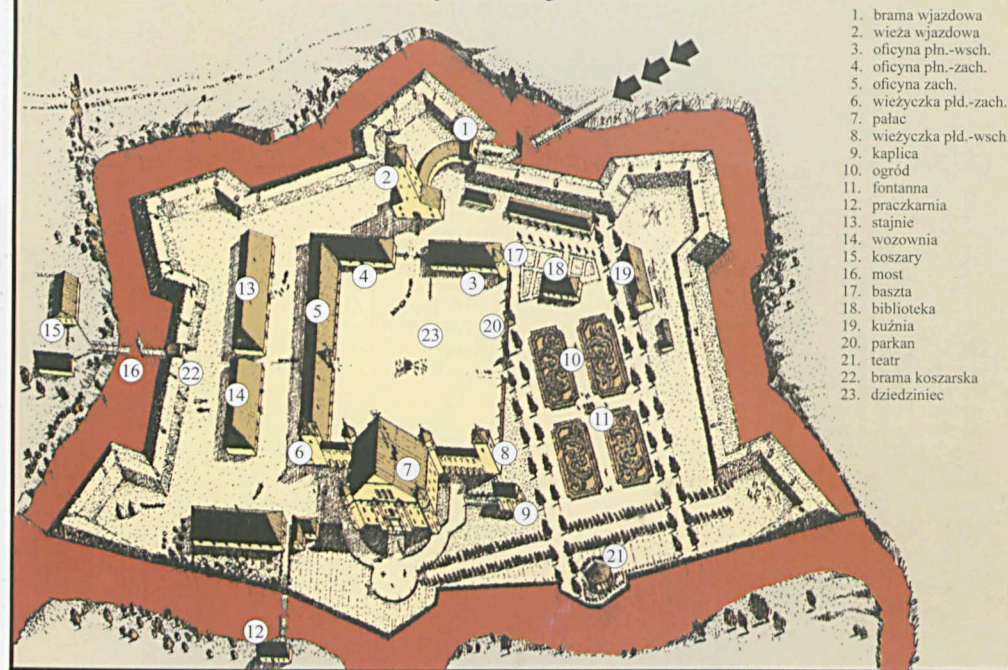
Mieczysław Skalimowski

DAWNO TEMU...

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie obecnego Parku sięgają X - XII w. Wiemy też na pewno, że w 1428 r. istniał tu już gród (zapewne drewniany, otoczony palisadą), którego właścicielem był Mikołaj Nasuta. Jego usytuowanie wiązało się z dwoma ważnymi, przecinającymi się szlakami komunikacyjnymi z Łukowa i Międzyrzecza do Brześcia oraz z Lomaz i Lublina do Janowa i dalej do Grodna. Od 1525 r. właścicielem dworu i przyległej osady został Jerzy Illnicz. Przy placu targowym powstał wtedy pierwszy (drewniany) kościół pw. Panny Marii i św. Jadwigi. Prawdopodobnie wyglądało to tak:

ZAMEK Książę Mikołaj Krzysztof Radziwiłł "Sierotka" mieszkał jeszcze w starym dworze Illniczów. Jego następca, Aleksander Ludwik postanowił zbudować w Białej nową siedzibę rodu. W 1622 r. lubelski architekt Paweł Negroni rozpoczął pracę. Budowę kontynuowali kolejni Radziwiłłowie. Całą rezydencję otoczono fosą i wałami ziemnymi - zaprojektowanymi przez architekta Andrzeja Jeziornickiego ok. 1689 r.

RADZIWIŁŁOWIE

W 2 poł. XVI w. właścicielami niewielkiego miasteczka nad Krzną zostali Radziwiłłowie - litewski ród książęcy. Od tego czasu historia Białej związana będzie ściśle z losami tej magnackiej rodziny - aż do rozbiorów Rzeczypospolitej.

Mikołaj Krzysztof "Sierotka"

Aleksander Ludwik

Michał Kazimierz I

Anna z Sanguszków

Hieronim Florian

Michał Kazimierz II
"Rybeńko"

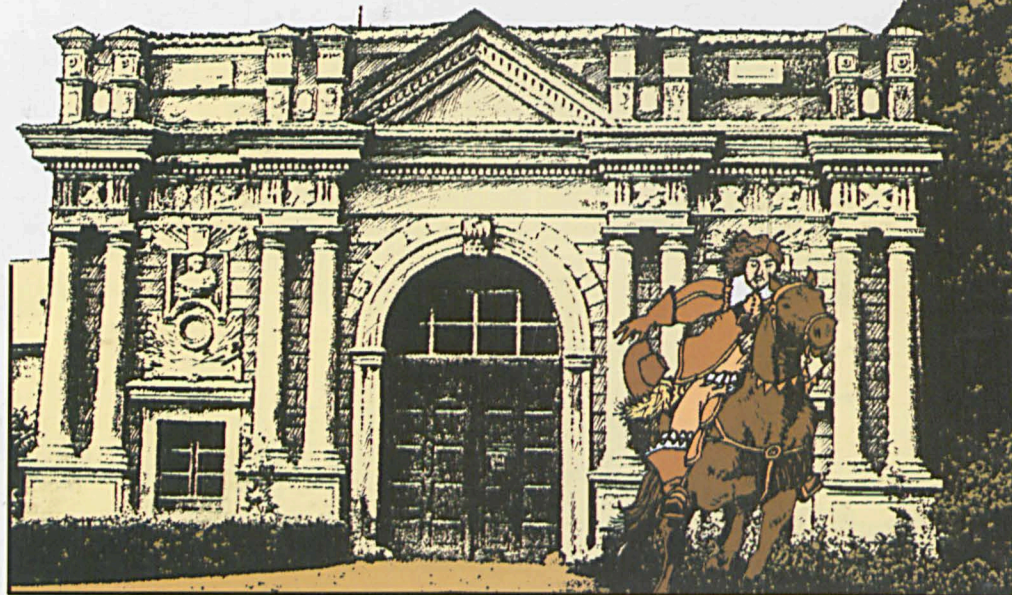

Karol Stanisław II
"Panie Kochanku"

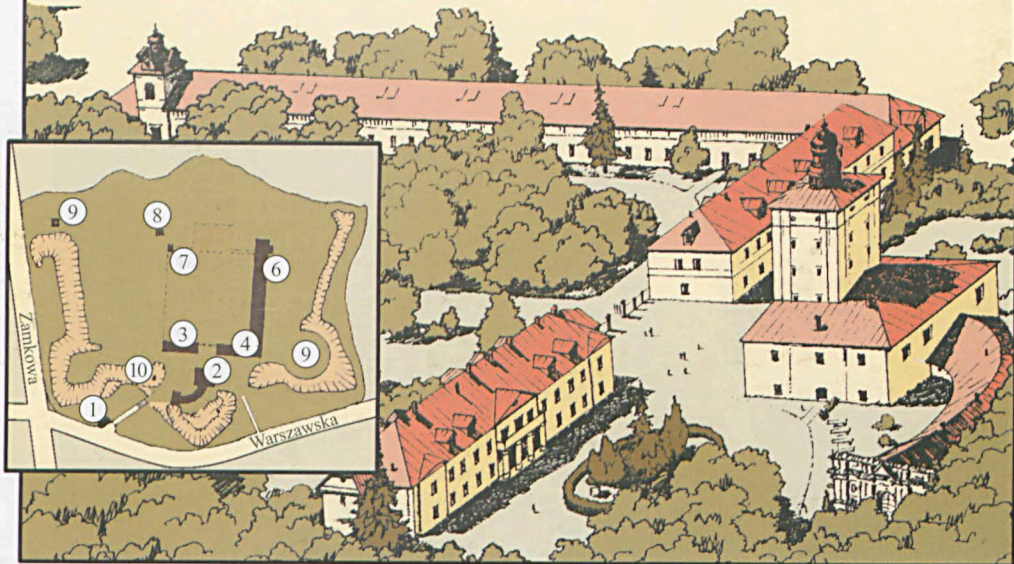

Dominik Hieronim

BRAMA Do Zamku wjeżdżano się "przez bramę długą i ciemną, w półkole krętą". Przed nią był most zwodzony. Swoim kształtem i wystrojem brama nawiązuje do rzymskiego łuku triumfalnego i pomyślana została jako gloryfikacja rodu Radziwiłłów. "... na bramię statua (dzisiaj stoi przed "Starym szpitalem") Najświętszej Panny z koroną mosiężną pozłacaną. W całej bramię był bruk z kamieni..."

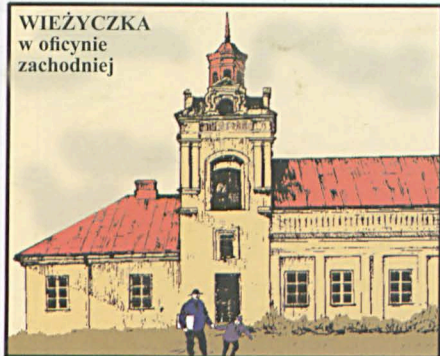

DZISIAJ teren dawnego zamku jest parkiem miejskim, miejscem spacerów i wypoczynku kolejnych pokoleń białczan.

1. Galeria Podlaska
2. Muzeum Płd. Podlasia
3. Biblioteka Miejska
4. Szkoła Muzyczna
5. Amfiteatr
6. NFZ
7. Wieżyczka
8. Kaplica
9. Pomnik św. Karola Boromeusza
10. Figura Matki Boskiej

WIEŻYCZKA
w oficynie
zachodniej

MUZEUM:

Tutaj możesz obejrzeć makietę Zamku i kupić wszelkie wydawnictwa związane z historią Radziwiłłów w Białej Podlaskiej. W muzeum znajduje się także duży zbiór ikon prawosławnych.

BIBLIOTEKA:

W Dziale Wiedzy o Regionie przeczytasz lub wypożyczysz książki na temat historii Białej Podlaskiej i regionu.

GALERIA PODLASKA:

Mieści się w budynku wzniesionym w 1926 r., zaprasza do obejrzenia wystaw sztuki współczesnej, zbioru starych fotografii Białej Podlaskiej, map, rycin i komiksów.

Publikacja została wydana dzięki wsparciu finansowemu Fundacji Fundusz Rewitalizacji, która pracuje nad projektem odbudowy Pałacu Radziwiłłów w Białej Podlaskiej.

Zobacz ja może wyglądać odbudowany pałac Radziwiłłów.

 **Fundacja
Fundusz
Rewitalizacji**

**biała
podlaska**
otwarta brama Europy

Wydawca: Urząd Miasta Biała Podlaska, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 3, 21-500 Biała Podlaska,
tel.: 83 343 66 92, email: um@bialapodlaska.pl, www.bialapodlaska.pl

Zobacz inne publikacje autora: "Historia miasta w komiksie", "Spacerkiem po Białej Podl.", "Z Rzymu do Kodnia", "Wzdłuż Bugu"

Głównym obiektem Zamku był Pałac wzniesiony na planie prostokąta 41 x 31 m.

FOTOGRAFIA

Zachowała się fotografia nieistniejącego już pałacu.
Autor: Eljasz Stumann
Rok: 1863

KAPLICA ZAMKOWA

pw. Św. Jozafata z 1628 r. „... z kopułą małą drewnianą na wierzchu, a na tej krzyżkiem żelaznym”. W środkowej wnęce szczytu kaplicy „wyobrażenie niewiast stojących pod krzyżem, na drzewie malowane...”.

Wypożyczenie wnętrza kaplicy nie zachowało się

Tylna elewacja pałacu zwrócona była na południe. Stąd rozpościerał się piękny widok na zielone tereny łąk i puszcze na drugim brzegu Krzny. Puszcza przetrwała aż do XIX w.

TEATR

Książę Hieronim Florian w latach 1756-62 zaadaptował poddasze pałacu na salę teatralną.

WIEŻYCZKA

pln.-wsch. Zachowały się malowidła na sklepieniu - orły radziwiłłowskie oraz resztki sgraffito na zewnątrz

FASADA PAŁACU:

“... W ozdoby rozmaite z insygniami i armatami w tynku wyrabianymi”
“Ganek na 4 paludamentach i tyłach kolumnach wspierających się...”
“Przez środek jego w górę przechodzą 2 wielkie sztaby żelaza, na których leży żebro wieloryba”.

Wieżyczka narożna dziedzińca

GALERIE ARKADOWE

kryły (na piętrze) ciągi komunikacyjne między pałacem a wieżyczkami narożnymi dziedzińca. “Po ścianach wzdłuż korytarza biuśta rozmaite w popiersiach z gipsu robione...”
Galerie arkadowe stanowiły godne tło dla ceremonii rozgrywających się na dziedzińcu.

OFICyna ZACHODNIA

Tutaj mieszcili się m.in. mieszkańcy i pracownicy rzemieślników i artystów pracujących na rzecz Zamku.

Przejazd do Bramy Koszarskiej (zobacz str. 3)

DZIEDZINIEC

Powierzchnia dziedzińca wyłożona była brukiem z kamieni

PARKAN

oddzielający dziedzińca od ogrodów. “Mur wysoki na 1 łokieć z 35 słupami z cegły (...). Wierzchy tych słupów mianowicie ozdoby z wazonów czerwonych glinianych.”

OFICyna

pln.-wsch.

Baszta “prochowa”

Nieistniejący już Pałac Radziwiłłów w Białej jest uważany przez specjalistów za wybitne osiągnięcie architektury pałacowej doby Wazów (XVII w.) w Polsce

OFICyna

pln.-zach.

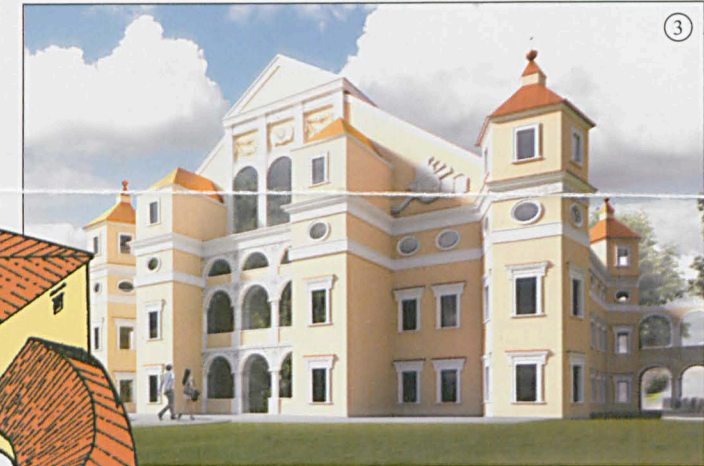
WIEŻA

Wieża zamkowa służyła jako punkt obserwacyjny (stąd strażnik na szczyście obserwował najbliższą okolicę) i ostatni bastion obrony, z daleka świadczyła o znaczeniu i bogactwie właścicieli. Wieżę połączono z bramą ćwierćkolistym tunelem - oryginalnym, jedynym tego typu rozwiązaniem architektonicznym w Polsce. “Na wierzchu kopuły (...) orzeł radziwiłłowski był osadzony”. “Tablice cyferblatowe, drewniane malowane zewnątrz wieży na 4 strony”. J.I. Kraszewski w 1841 r.: “Wchodu do zamku strzegła 52-łokciowa wieża i brama ciemna, w której wiatowe armaty jeszcze leżały bez nóg...”
W XIX w. w pomieszczeniach wieży mieściło się więzienie.

MOST ZWODZONY

WSTĘPNA WIZUALIZACJA PAŁACU PO REKONSTRUKCJI

1. tzw. Sala Rycerska na 1 piętrze
2. fasada główna, widok od strony dziedzińca
3. fasada tylna, widok od strony Krzny

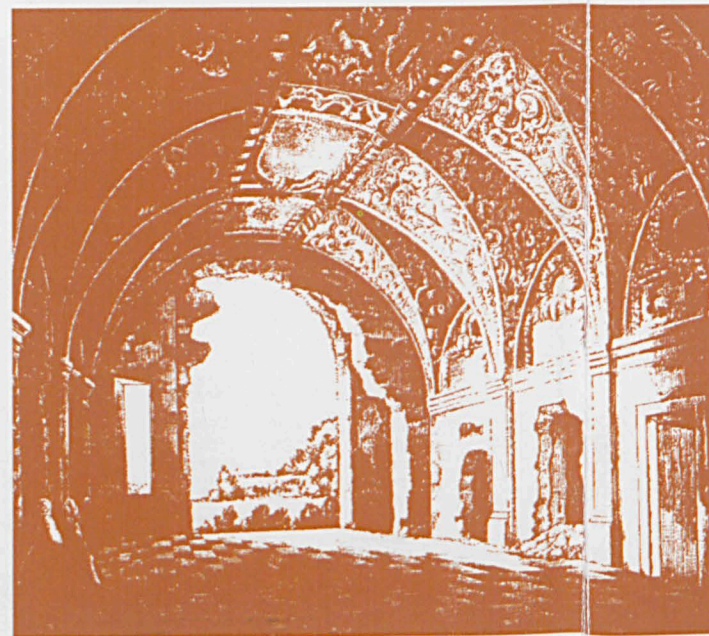

KONIEC

Rozbiory Rzeczypospolitej w k. XVIII w. to jednocześnie zmierzch potęgi Radziwiłłów. Opuszczony Zamek stopniowo popadał w ruinę. Pałac “... z tyłu przez zawalenie się narożnego bastionu i znacznej części ściany poprzecznej nadruinowany...”
“... Piec rozbity i rozebrany. Sufit od zaciekania zgniły i opadł”.
“Posadzka zruinowana i zgniła”.
“Zameczyska dziedzińca pusty zarosły (...) zielenią, (pałac) pusty także (...). Sale stały ogromne, smutne, puste, zawałone potłuczonymi szklami okien; ledwie dawnego życia ślady pisały się po murach...”
Ostatecznie pałac rozebrano jako ruinę w 1883 r.
Szkoda...

ONI TU BYLI:

Jan Kazimierz Jan III Sobieski

SALA RYCERSKA

“Środkiem pałacu nad dolną salą położona. Na suficie w różne sztukaterie, to jest biuśta, kupidyny, satyry, zwierzęta, ptaki, wazony, wieńce i girlandy (...) na białym tynku okazałe ozdoby. W bocznych ścianach dwa marmurowe, szafiaste kominki (...) z kolumnami po bokach, gzymsami u dołu i u góry oraz na wierzchu herbami na marmurze wyrzniętymi...”
Nad upiększaniem wnętrza pałacowych pracowało wielu rzemieślników i artystów, sprowadzanych nieraz z zagranicy.

Rycina zamieszczona w “Kłosach” 1868 r., widok w stronę Krzny

Pałac od strony Krzny, akwarela, 1852 r., brak jednej wieżyczki narożnej Pałacu